

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

การผลิตและการตลาดข้าวเหนียวเขาวงของเกษตรกรในโครงการนาแปลงใหญ่อำเภอเขาวง
จังหวัดกาฬสินธุ์

Production and Marketing of Khaowong Glutinous Rice by Farmers Participating in the Bigfarm Project in
Khaowong District, Kalasin Province

ชูลีรัตน์ ไพศาล (Chuleerud Paisan)¹ บำเพ็ญ เขียวหวาน (Bumpen Keowarn)² พรชุลี นิลวิเศษ (Pornchulee Nilvises)³

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา (1) สภาพพื้นฐานส่วนบุคคลสภาพสังคมและเศรษฐกิจ (2) สภาพการผลิตข้าวเหนียวเขาวงของเกษตรกรในรูปแบบนาแปลงใหญ่ (3) ต้นทุนและการตลาดข้าวเหนียวเขาวง (4) ความรู้และความคิดเห็นต่อระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ (5) ปัญหาและข้อเสนอแนะ (6) จุดแข็งจุดอ่อน โอกาสอุปสรรค แนวทางการพัฒนาแปลงใหญ่ในการผลิตข้าวเหนียวเขาวง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ สมาชิกนาแปลงใหญ่อำเภอเขาวงจำนวน 228 คน เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมด เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือแบบสัมภาษณ์ และการวิเคราะห์ SWOT ผลการวิจัยพบว่า (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุเฉลี่ย 55.54 ปี มีพื้นที่ปลูกข้าวทั้งหมดเฉลี่ย 13.40 ไร่ (2) เกษตรกรส่วนใหญ่มีการเตรียมดินใช้รถไถเดินตาม ไถตะ ไถแปรและคราด 1 ครั้งก่อนปักดำ ปริมาณผลผลิตเฉลี่ยที่ได้ 466.32 กิโลกรัม/ไร่ (3) ต้นทุนการผลิตเฉลี่ย 3,731.36 บาท/ไร่ เกษตรกรมีรายได้เฉลี่ย 5,129.47 บาท/ไร่ (4) เกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุดโดยได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรส่งผลให้มีความคิดเห็นต่อเทคโนโลยีการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตข้าวในภาพรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (5) ปัญหาด้านความรู้เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการแปรรูป ด้านการผลิตคือด้านเงินทุน แรงงานและเครื่องจักรทางการเกษตร ด้านการตลาดคือราคาผลผลิตตกต่ำและความรู้ด้านการตลาดรวมถึงด้านการสนับสนุนปัจจัยและปัญหาฝนแล้ง (6) การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหาอุปสรรค และแนวทางการพัฒนานาแปลงใหญ่อำเภอเขาวง เกษตรกรมีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งและเกษตรกรส่วนใหญ่ในกลุ่มมีความรู้พื้นฐานด้านการเกษตร รวมถึงคณะกรรมการกลุ่มเข้มแข็ง มีเครือข่ายร่วมบูรณาการสนับสนุนในการดำเนินงานกลุ่มและมีแปลงเรียนรู้ที่ชัดเจนและมีพื้นที่ในเขตภูมิประเทศเป็นพื้นที่เฉพาะ ส่งผลให้ได้รับการรับรองมาตรฐานข้าว GI เพื่อบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ เป็นช่องทางในการเพิ่มโอกาสด้านการจำหน่ายข้าวให้ได้มูลค่าสูงขึ้น และมีโอกาสที่จะพัฒนาเป็นข้าวคุณภาพได้ ข้อเสนอแนะควรให้มีการจัดอบรมทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม สมาชิกต้องปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับ และเจ้าหน้าที่ควรลงพื้นที่แปลงใหญ่แบบเน้นหนัก แนวทางการพัฒนากลุ่มเกษตรกรควรหันมาทำการเกษตรแบบปรานีต พัฒนาคุณภาพให้เป็นข้าวเมล็ดพันธุ์ เป็นสินค้าแปรรูป ยกกระตือการบริหารจัดการพัฒนาเป็นรูปแบบสหกรณ์ในอนาคต

คำสำคัญ การผลิต การตลาด ข้าวเหนียวเขาวง ระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่

¹ นักศึกษาหลักสูตรเกษตรศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช jupjib_48@hotmail.com

² รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช bumpen.keo@stou.ac.th

³ รองศาสตราจารย์ ประจำสาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช tukstou@hotmail.com

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

Abstract

The objectives of this research were to study (1) the demographics of members of the Bigfarm Khaowong Glutinous Rice Project; (2) their rice production conditions; (3) costs and marketing of Khaowong glutinous rice; (4) the farmers' knowledge and opinion of the Bigfarm project in Khaowong District, Kalasin Province; and (5) their rice production problems and suggestions. (6) strengths, weaknesses, opportunities and threats of the Bigfarm Khaowong Glutinous Rice Project and approaches for developing it. The study population was 228 farmers who participated in the Bigfarm Khaowong Glutinous Rice Project in Khaowong District, Kalasin Province. Data were collected from the entire study population. Research tools were an interview form and SWOT analysis. The results showed that (1) the majority of farmers were female, mean age 55.54, and farmed on average 2.14 hectares of land. Most of the farmers used a walk behind tractor to plow, till, and mud their paddy fields before transplanting. Most produced more than 450 kg per 1,600 m². (3) Average production costs were 3,731.36 baht/1,600 m² and average income was 5,129.47 baht/1,600 m². (4) The farmers had the highest level of knowledge about the Bigfarm Project agricultural extension model. They received information from extension officers. They strongly agreed with using technology to reduce costs and increase yield. (5) The major knowledge problem faced by farmers in the study was lack of knowledge about post-harvest processing. The major production problems were with capital, labor, and machinery. The major marketing problems were drops in rice prices and lack of marketing knowledge, as well as lack of support factors and drought. (6) SWOT analysis revealed that the farmer groups were strong, most members had a good agricultural knowledge base, and the committee members were strong. For opportunities, an integrated network provided support for group operations, the groups had clearly marked test fields for learning, and their rice production area was in a specific geographical location so they could get GI standard for their product, which helped provide the opportunity for selling the rice at a higher price. They also had opportunities for developing the product as high quality rice. Recommendations are that training should be held to teach the farmers about group process; members should strictly follow the rules; and officials should visit the big farm area consistently and thoroughly. To develop the group, the farmers should take up precision agriculture; should develop the quality of their product to sell as seed rice and processed products; they should upgrade the management of the group; and they should develop it to be a cooperative in the future.

Keywords: Bigfarm agriculture project, Khaowong glutinous rice, Marketing, Production

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

บทนำ

จากสถานการณ์ในปัจจุบันการผลิตสินค้าเกษตรมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันสูงทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ และต้นทุนการผลิตที่สูง ทำให้เกษตรกรรายย่อยประสบปัญหาในการผลิตและจำหน่ายสินค้าเกษตร ตลอดจนโอกาสการเข้าถึงข้อมูลแหล่งทุน ทรัพยากรและการตลาดได้น้อย และจากการที่เกษตรกรรายย่อยต่างคนต่างผลิต ทำให้ยากต่อการจัดการผลผลิตให้มีประสิทธิภาพและได้ผลผลิตที่มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาด เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาดังกล่าว กระทรวงเกษตรและสหกรณ์จึงได้มีนโยบายในเรื่องการจัดทำแปลงการเกษตรขนาดใหญ่โดยให้เกษตรกรรายย่อยมีการรวมกลุ่มและรวมพื้นที่การผลิตเป็นแปลงขนาดใหญ่ ที่มีผู้จัดการพื้นที่เป็นผู้บริหารจัดการแปลง ตั้งแต่การวางแผนการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน การสร้างกระบวนการเรียนรู้ให้เกษตรกรมีความสามารถในการจัดการผลผลิตสินค้าเกษตร จนถึงการตลาดที่มีมาตรฐานเช่นเดียวกับฟาร์มขนาดใหญ่

ดังนั้น จึงสมควรให้มีการดำเนินงานส่งเสริมการเกษตรในรูปแบบแปลงใหญ่เพื่อเพิ่มขีดความสามารถของเกษตรกรรายย่อยในการผลิตสินค้าเกษตร การบริหารจัดการการผลิตตลอดห่วงโซ่อุปทาน รวมทั้งมีการบูรณาการของภาคทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ ซึ่งจะส่งผลให้เกษตรกรรายย่อย มีอำนาจการต่อรองในการจัดหาปัจจัยการผลิตและการจำหน่ายผลผลิต เกษตรกรสามารถผลิตสินค้าที่มีคุณภาพได้ในต้นทุนที่ต่ำลง และมีรายได้เพิ่มขึ้น โดยยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2558)

เกษตรกรในอำเภอเขวาสันอุดมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพทำนาเป็นหลัก และรายได้ภาคการเกษตรส่วนมากจะมาจากการทำนา เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่สนใจเรื่องต้นทุนการผลิต การผลิตและการตลาด ส่งผลทำให้ไม่เกิดการพัฒนาในการผลิตสินค้าและเกิดปัญหาด้านราคา เนื่องจากปัจจุบันการแข่งขันสินค้าด้านการเกษตรโดยเฉพาะข้าวเป็นสินค้าที่มีการแข่งขันสูง ถ้าเกษตรกรยังไม่ทราบต้นทุนการผลิตแล้วจะไม่มีการพัฒนาในเรื่องกระบวนการลดต้นทุนการผลิต และการพัฒนาด้านการตลาดในปี 2558 เกษตรกรที่ปลูกข้าวเหนียวเขาวงได้มีการรวมตัวสมัครเข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ขึ้น เมื่อปี 2559 กลุ่มนี้ได้ถูกคัดเลือกให้เป็นแปลงใหญ่ต้นแบบข้าวของกาฬสินธุ์ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการผลิตและการตลาด ความรู้ความคิดเห็นและปัญหาของเกษตรกรในระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ เพื่อนำมาพัฒนางานส่งเสริมเกษตรกรให้ผลิตข้าวเหนียวเขาวงเกิดประโยชน์ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

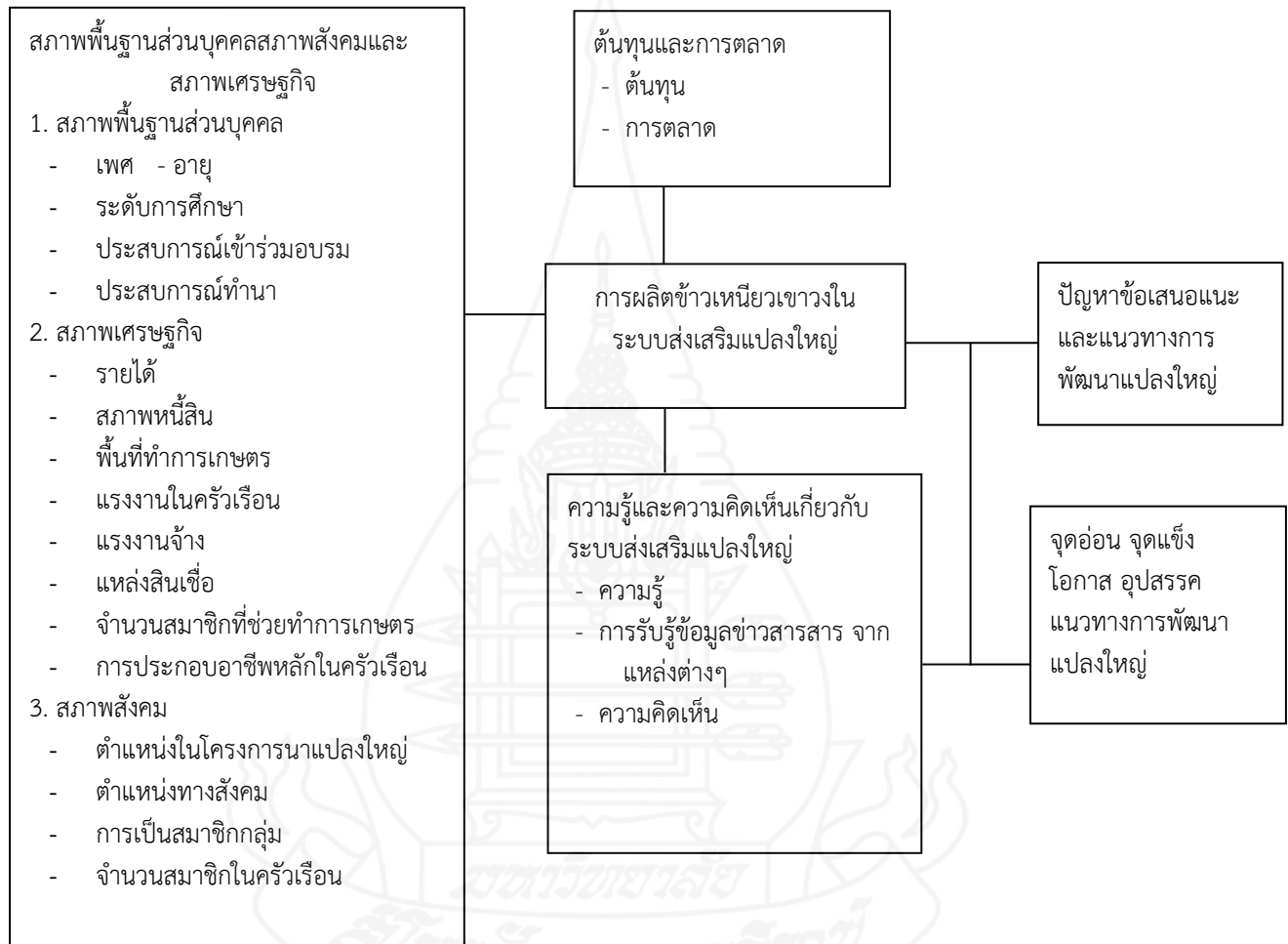
1. เพื่อศึกษาสภาพพื้นฐานส่วนบุคคลเศรษฐกิจและสภาพสังคมของเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาสภาพการผลิตข้าวเหนียวเขาวงของเกษตรกรในรูปแบบนาแปลงใหญ่
3. เพื่อศึกษาต้นทุนและการตลาดข้าวเหนียวเขาวงของเกษตรกร
4. เพื่อศึกษาความรู้และความคิดเห็นต่อระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่อำเภอเขวาสันอุดม จังหวัดกาฬสินธุ์
5. เพื่อศึกษาปัญหาข้อเสนอแนะและแนวทางการพัฒนาแปลงใหญ่ ของเกษตรกร
6. เพื่อศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส อุปสรรค แนวทางการพัฒนาแปลงใหญ่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

กรอบแนวคิดงานวิจัย

การศึกษานี้มีกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการผลิตและการตลาดข้าวเหนียวขาวของเกษตรกรในโครงการ
นาแปลงใหญ่อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ ประชากรที่ศึกษาคือ เกษตรกรที่ผลิตข้าวเหนียวขาวที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่
อำเภอลำทะเมนชัย จังหวัดกาฬสินธุ์จำนวน 228 คน เก็บข้อมูลจากประชากรทั้งหมดโดยไม่มีการสุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบ
สัมภาษณ์ทั้งชนิดปลายปิดและปลายเปิด และทำ Focus group เพื่อวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส อุปสรรค

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

การสร้างเครื่องมือ ดำเนินการโดยการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่ศึกษา เพื่อศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานต่างๆ สำหรับใช้เป็นกรอบแนวคิด จากนั้นกำหนดกรอบของเนื้อหาและข้อคำถามให้สอดคล้องกับแนวคิดในการศึกษา

การทดสอบเครื่องมือ การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (content validity) และการตรวจสอบ ความน่าเชื่อถือได้ (reliability) โดยการนำข้อมูลมาวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปพบว่าแบบสอบถามในตอนต้นที่ 4 ความรู้และความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบส่งเสริม แบบแปลงใหญ่ ดังนี้ การรับรู้ข่าวสาร ข้อมูลข่าวสาร แหล่งความรู้ ได้ 0.907 และ ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมแปลงใหญ่ ได้ 0.858 และตอนที่ 5 เรื่องปัญหาและอุปสรรคของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่อำเภอเขาวง ได้ 0.925 ซึ่งเป็นค่าความเชื่อมั่นที่สูงมากกว่า 0.80 จึงนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลโดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์ข้อมูลและลงพื้นที่วิเคราะห์กลุ่มโดยอาศัยความร่วมมือของเจ้าหน้าที่สำนักงานเกษตรอำเภอเขาวง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสัมภาษณ์ มีโครงสร้าง ประกอบด้วย คำถามแบบปิดและคำถามแบบเปิด การวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส ปัญหาอุปสรรค

ผลการวิจัย

1. สภาพพื้นฐานส่วนบุคคล สภาพเศรษฐกิจและสังคม

เกษตรกรเกษตรกรส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง อายุเฉลี่ย 55.54 ปี จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลายหรือเทียบเท่า (ปวช.) มีประสบการณ์เข้าอบรมเฉลี่ย 3.93 ครั้งในรอบ 1 ปี ประสบการณ์ในการทำนาเฉลี่ย 25.58 ปี จำนวนเกษตรกรในครัวเรือนเฉลี่ย 4.43 คนและสามารถช่วยทำการเกษตรได้เฉลี่ย 2.70 คน ประกอบอาชีพหลักทำนา มีพื้นที่ทำการเกษตรทั้งหมดเฉลี่ย 13.40 ไร่ มีรายได้จากการเกษตรเฉลี่ย 5,165.79 บาทต่อเดือนและมีรายได้นอกจากการเกษตร 7,438.60 บาทต่อเดือน และมีหนี้สินเฉลี่ย 109,780 บาท แหล่งสินเชื่อส่วนใหญ่จาก ธกส.และกองทุนหมู่บ้าน ผู้นำชุมชนส่วนใหญ่จะเข้าร่วมโครงการ และเกษตรกรทุกคนเป็นลูกค้า ธกส. และมีการจ้างแรงงานเฉลี่ย 12.58 คน

2. การผลิตข้าวเหนียวเขาวง

ข้าวเหนียวเขาวงกาฬสินธุ์ที่ปลูก คือ ข้าว กข 6 และข้าวหอมมะลิ จะมีลักษณะพิเศษคือเวลานึ่งกินแล้วหอมนุ่ม สามารถปั้นได้ไม่แฉะไม่ติดมือ เพราะเนื้อข้าวมีความมันเงา เวลานึ่งสามารถเก็บไว้ได้หลายชั่วโมง อย่างนี้ตั้งแต่เย็น ตอนเช้าอีกวันก็ยังนุ่มข้าวที่ขึ้นเป็นข้าวที่ผลิตในพื้นที่ดินภูเขาไฟเก่า ที่ตรงนี้เคยมีไดโนเสาร์อยู่ เขาเลยตั้งชื่อพื้นที่ว่า เขาวง เพราะมีภูเขาล้อมรอบ เราก็ปลูกข้าวที่เชิงเขา ทำนาปีละครั้ง ดินที่เขาวงมีซิลิกอนและฟอสเฟตสูงกว่าที่อื่น มีภูมิอากาศที่เหมาะสมก็เลยทำให้ข้าวเหนียวนุ่ม เหนียวอร่อย ถ้านำข้าวเหนียวเขาวงไม่ปลูกที่อื่นก็จะขาดคุณสมบัตินี้

การเตรียมดิน ดินส่วนใหญ่ในพื้นที่อำเภอเขาวงเป็นดินทรายปนดินร่วน เกษตรกรส่วนใหญ่มีวิธีการเตรียมดินโดยใช้รถไถเดินตามของตนเองและลักษณะการเตรียมดินส่วนใหญ่เป็นการ ไถตะ ไถแปรและคราด อย่างละ 1 ครั้ง

วิธีการปลูกข้าวมีหลายวิธี เช่น

1) การทำนาหว่าน เป็นการปลูกข้าวโดยการหว่านเมล็ดลงในนาที่เตรียมพื้นที่แล้วโดยตรง เป็นวิธีที่นิยมมากในพื้นที่ที่ขาดแคลนแรงงาน เนื่องจากประหยัดแรงงานและเวลา การทำนาหว่านมี 2 วิธีคือ

(1) นาหว่านข้าวแห้งหรือการหว่านสำรวย เป็นการหว่านข้าวแห้งในสภาพดินแห้ง โดยไถแปรครั้งสุดท้ายแล้วหว่านเมล็ดลงไปโดยไม่ต้องกลบ เมื่อฝนตกข้าวจะงอกขึ้นมา

(2) นาหว่านข้าวแฉก หรือนาหว่านน้าตม โดยการนำเมล็ดข้าวที่ถูกเพาะให้งอกมีตุ่มตา ไปหว่านลงในกระถางนาหลังเตรียมดินที่เป็นที่ออกดีแล้ว ก็หว่านข้าวโดยในกระถางนาแล้วมีการระบายน้ำออกหรือให้เหลือน้อยที่สุด

2) การทำนาปักดำ เป็นการทำนาที่มีการนำเมล็ดข้าวไปเพาะในแปลงที่เตรียมไว้ ให้งอกเป็นต้นกล้าแล้วถอนมาปักดำในกระถางนาที่เตรียมไว้ และมีการดูแลรักษาจนให้ผลผลิต

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

3) การทำนาโยน ทำโดยการโยนกล้าที่มีระดับน้ำในแปลงสูงประมาณ 1 เซนติเมตร ต้นกล้าที่เพาะในถาดเพาะมีอายุ 10-15 วัน อัตรา 60-70 ถาดต่อไร่ การโยนกล้า 1 คนสามารถโยนได้วันละ 4-5 ไร่ เป็นการทำนาที่สามารถควบคุม บ่อกันข้าววัชพืชได้ผลดี และต้นทุนการผลิตต่ำกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการปลูกข้าวแบบต่าง ๆ เพราะการทำนาโยนใช้เมล็ดพันธุ์ 2-4 กิโลกรัมต่อไร่

ผลการวิจัยพบว่า ก่อนการเพาะปลูกไม่มีการใช้สารเคมีเพราะกลัวอันตรายที่จะเกิดขึ้นจากผลกระทบของการใช้สารเคมี และลักษณะการปลูกเกษตรกรส่วนใหญ่จะเป็นการปักดำอัตราการใช้เมล็ดพันธุ์ส่วนใหญ่อยู่ที่ 7 กิโลกรัมต่อไร่

การดูแลรักษา การกำจัดวัชพืชด้วยการใช้แรงงานคน โดยมีการกำจัดวัชพืชจำนวน 1-3 ครั้ง การใช้ปุ๋ยคอกจำนวน 1 ครั้งๆละ 100 กิโลกรัมต่อไร่ และการใช้ปุ๋ยเคมีจำนวน 1-3 ครั้ง ตามผลการวิเคราะห์ดิน สูตรปุ๋ยส่วนใหญ่ที่เกษตรกรใช้มีสูตร 16-20-0 สูตร 15-15-15 และสูตร 46-0-0 โดยการไม่ใช้สารเคมีกำจัดแมลง แหล่งน้ำส่วนใหญ่เป็นการอาศัยน้ำฝนและขุดเจาะบาดาล ขุดสระและแหล่งน้ำธรรมชาติ เพราะไม่ใช่เขตชลประทาน

การเก็บเกี่ยว เกษตรกรจะเก็บเกี่ยวข้าวช่วงกลางเดือนถึงปลายเดือนพฤศจิกายน โดยใช้แรงงานคนและใช้รถเกี่ยวข้าว ซึ่งจะได้ผลผลิตเฉลี่ยอยู่ที่ 466.32 กิโลกรัมต่อไร่

3. ต้นทุนและการตลาดของข้าวเหนียวขาว

ด้านต้นทุนการผลิต เกษตรกรจะมีต้นทุนการผลิตต่อไร่อยู่ที่เฉลี่ยอยู่ที่ 3,731.36 บาทต่อไร่ โดยมีต้นทุนด้านการขนส่งเฉลี่ย 225 บาทต่อไร่และต้นทุนค่าอาหารเฉลี่ย 250 บาทต่อไร่

ด้านการตลาด สถานที่จำหน่ายข้าวของเกษตรกรคือสหกรณ์การเกษตร ซึ่งมีระยะทางประมาณ 8-10 กิโลเมตร โดยการรวมกลุ่มกันจำหน่ายซึ่งจำหน่ายในรูปของข้าวเปลือกกรรมดาราจำหน่ายอยู่ที่ 11 บาทต่อกิโลกรัม ซึ่งเกษตรกรจะมีรายได้รวมเฉลี่ย 5,129.47 บาทต่อไร่ และหลังหักค่าใช้จ่ายจะมีรายได้เฉลี่ยสุทธิ 955.13 บาทต่อไร่

4. ความรู้เกี่ยวกับระบบส่งเสริมการเกษตร

ความรู้ของเกษตรกรเกี่ยวกับระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ พบว่าเกษตรกรทั้งหมดร้อยละ 100.0 มีความรู้ถูกต้องในเรื่องการส่งเสริมแบบแปลงใหญ่เป็นการรวมกลุ่มกันผลิตและจำหน่าย การส่งเสริมแปลงใหญ่สามารถทำกับสินค้าเกษตรทุกชนิดที่สามารถรวมกันได้ โดยมีส่วนสำคัญของการส่งเสริมแปลงใหญ่คือ พื้นที่ กลุ่มคน และระบบการจัดการและการส่งเสริมแปลงใหญ่มีวัตถุประสงค์เพื่อให้เกษตรกรมีประสิทธิภาพในการผลิตมากขึ้นทำให้รายได้เพิ่มขึ้น

เกษตรกรร้อยละ 99.6 มีความรู้ถูกต้องตามหลักวิชาการในประเด็นการส่งเสริมแปลงใหญ่เป็นการร่วมมือกันทุกหน่วยงานทั้งภาครัฐและเอกชนพร้อมมีการบูรณาการกับทุกภาคส่วน ร้อยละ 98.7 มีความรู้ถูกต้องตามหลักวิชาการในประเด็นระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่สามารถลดต้นทุนการผลิตได้ ร้อยละ 98.3 มีความรู้ถูกต้องตามหลักวิชาการในประเด็นการส่งเสริมแบบแปลงใหญ่คือการรวมกลุ่มของเกษตรกรรายย่อย และกลุ่มเกษตรกรเป็นองค์ประกอบหนึ่งของระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ ร้อยละ 97.4 มีความรู้ถูกต้องตามหลักวิชาการในประเด็นการจัดการด้านการผลิตและการตลาดเป็นหน้าที่ของสมาชิกทุกคนในกลุ่ม

เกษตรกรร้อยละ 96.9 มีความรู้ถูกต้องตามหลักวิชาการในประเด็นเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่ต้องมีการขึ้นทะเบียนเกษตรกรกับกรมส่งเสริมการเกษตรและการเข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่เพื่อเป็นการต่อรองราคาในการขายข้าวให้พ่อค้า ร้อยละ 93.4 มีความรู้ถูกต้องตามหลักวิชาการในประเด็น การส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ไม่จำเป็นต้องมีพื้นที่ติดกันและการส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ไม่มีการจำกัดจำนวนพื้นที่ของเกษตรกรรายบุคคลสุดท้าย พบว่าเกษตรกรร้อยละ 85.9 มีความรู้ถูกต้องตามหลักวิชาการในประเด็นเกษตรกรอำเภอทุกอำเภอมีตำแหน่งเป็นผู้จัดการนาแปลงใหญ่

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

การรับรู้ข่าวสารจากแหล่งต่าง ๆ

1) การรับรู้ข่าวสารแบบบุคคล เกษตรกรได้รับในระดับมาก โดย จะได้รับข้อมูลข่าวสารจากเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร เจ้าหน้าที่นักวิชาการเกษตรในระดับมาก และได้รับความรู้ระดับน้อยจากอินเทอร์เน็ต โทรศัพท์และอาสาสมัครเกษตรหมู่บ้าน

2) การรับรู้ข่าวสารแบบกลุ่ม เกษตรกร ได้รับข้อมูลข่าวสารเฉลี่ยรวมระดับปานกลาง ได้จากการประชุม การอบรม การสัมมนาและการดูงาน

3) แหล่งการรับรู้ข่าวสาร เกษตรกร ได้รับข้อมูลข่าวสารเฉลี่ยรวมระดับน้อย จาก หนังสือพิมพ์ เว็บไซต์ต่างๆ เสียงตามสาย

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมแปลงใหญ่ของเกษตรกร พบว่าเกษตรกรมีความเห็นด้วยในระดับปานกลางโดยมีประเด็นดังนี้ ทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง ทำให้มีการวางแผนการปรับปรุงบำรุงดินมากขึ้น ทำให้การใช้จ่ายด้านสารเคมีป้องกันกำจัดศัตรูพืชลดลง ทำให้เป็นการเพิ่มช่องทางในการจำหน่ายสินค้า เกิดการบูรณาการร่วมกันในหน่วยงานภาครัฐเอกชนและเกษตรกร เป็นการรวมกลุ่มที่เข้มแข็งของเกษตรกร เพิ่มโอกาสในการแข่งขันให้กับเกษตรกรรายย่อย เกษตรกรรายย่อยมีศักยภาพด้านการผลิตมากขึ้น และพบว่าความเห็นด้วยในระดับน้อยในประเด็นที่สามารถต่อรองราคากับพ่อค้าได้ และลดความเสี่ยงในการทำการเกษตร

5. ปัญหาและข้อเสนอแนะของเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่อำเภอเขาวง

1) ปัญหาของเกษตรกร

ปัญหาด้านความรู้ ที่พบมากที่สุดคือปัญหาด้านความรู้ของเกษตรกรที่พบมากที่สุดคือ ขาดความรู้เรื่องการตลาดและขาดความรู้เรื่องการแปรรูปเพิ่มมูลค่า ผลิตภัณฑ์

ปัญหาด้านการผลิต ที่พบมากที่สุดคือเกษตรกร ขาดแรงงานในฤดูการทำนา ขาดเครื่องมือเครื่องจักรทางการเกษตรที่ทันสมัย

ปัญหาการตลาด ที่พบมากที่สุดคือผลผลิตราคาตกต่ำ เกษตรกรไม่มีความรู้ด้านการตลาด การจำหน่ายผลผลิตส่วนใหญ่ต้องผ่านพ่อค้าคนกลาง

ปัญหาด้านการสนับสนุน ที่พบมากที่สุดคือปัจจัยด้านการสนับสนุนไม่เพียงพอต่อความต้องการ

ปัญหาด้านอื่นๆ ที่พบมากที่สุดคือปัญหาเรื่องฝนแล้ง

2) ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ของเกษตรกร

เกษตรกรมีการเสนอแนะดังนี้ ควรมีการจัดอบรมทำความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการกลุ่ม สมาชิกทุกคนควรปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัดและให้สมาชิกควรเข้าร่วมประชุมทุกครั้งที่มีการนัดประชุม มีข้อเสนอให้หน่วยงานภาครัฐควรลงพื้นที่แปลงใหญ่แบบเน้นหนัก และให้มีแนวทางปฏิบัติในเรื่องระบบการจัดการกลุ่มที่ชัดเจน

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7
The 7th STOU National Research Conference

6. การวิเคราะห์ SWOT และแนวทางการพัฒนาเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการนาแปลงใหญ่อำเภอเขาวง
6.1 การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค และแนวทางการพัฒนา

ปัจจัยแวดล้อมภายใน	จุดแข็ง (S)	จุดอ่อน(W)
	-เกษตรกรมีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็ง (S1) -สมาชิกทุกคนมีความรู้พื้นฐานด้านการเกษตร (S2) - คณะกรรมการกลุ่มเข้มแข็ง (S3) - มีเครือข่ายร่วมบูรณาการสนับสนุนในการดำเนินงานกลุ่ม (S4) - มีแปลงเรียนรู้ (S5)	- คณะกรรมการแต่ละคนมีหลายบทบาทหน้าที่ทำให้ทำงานไม่เต็มที่ (W1) - สมาชิกบางคนยังขาดความรู้เรื่องข้าวคุณภาพ (W2) - สมาชิกขาดความรู้ในด้านการตลาด การแปรรูปสินค้า (W3) - เกษตรกรไม่สามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารผ่านทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ (W4)
ปัจจัยแวดล้อมภายนอก	กลยุทธ์เชิงรุก (SO)	กลยุทธ์เชิงรับ (WO)
โอกาส (O) - มีการส่งเสริมจากหน่วยงานราชการ การออกกฎหมายคุ้มครองสหกรณ์ การให้เงินกู้ดอกเบี้ยต่ำหรือเงินให้เปล่า (O1) - มีเจ้าหน้าที่ให้คำแนะนำแก่คณะกรรมการผู้จัดการแปลงและสมาชิก (O2) - ภูมิประเทศเป็นพื้นที่เฉพาะ ส่งผลให้ได้รับการรับรองมาตรฐานข้าว GI เพื่อป้องกันทางภูมิศาสตร์ (O3)	- เพิ่มศักยภาพการผลิตข้าวเหนียวเขาวงให้เป็นข้าวคุณภาพและข้าวเมล็ดพันธุ์โดยการบูรณาการในหน่วยงานต่างๆ S1+S2+S3+S4+S5+O1+O2+O3	- การสร้างระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ W1+W2+W3+W4+O2
อุปสรรค(T)	กลยุทธ์ (ST)	กลยุทธ์ (WT)
- ประสบปัญหาภัยธรรมชาติเป็นประจำ (T1) - การระบาดของศัตรูพืช (T2) - การกำหนดนโยบายไม่ชัดเจนตั้งแต่เริ่มดำเนินการ (T3) - ลดการซื้อข้าวในการลงพื้นที่ของหน่วยงานภาครัฐ (T4) - เจ้าหน้าที่ไม่มีการให้ข้อมูลข่าวสารด้านระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่แก่เกษตรกรอย่างชัดเจน (T5) - ไม่มีการชี้แจงรายละเอียดของโครงการแปลงใหญ่ให้เกษตรกรผู้สนใจอย่างละเอียด (T6)	- การทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และกลุ่มเกษตรกรให้มีเครือข่ายในการทำงาน S1+S3+S4+S5+T3+T4+T5 - แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร S3+S4+T1	- เสริมสร้างความรู้การผลิตข้าวเหนียวคุณภาพ W2+T2 - จัดระบบการประสานงานในการดำเนินงานโครงการแปลงใหญ่ W1+W4+T3+T4+T5+T6

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

6.2 แนวทางการพัฒนาศักยภาพกลุ่ม

6.2.1 เพิ่มศักยภาพกลุ่มเกษตรกรในการผลิตข้าวเหนียวเขาวงให้เป็นข้าวคุณภาพโดยการบูรณาการในหน่วยงานต่างๆ

- พัฒนาระบบการผลิตข้าวเหนียวเขาวงให้เป็นข้าวคุณภาพ
- พัฒนางองค์ความรู้และเทคโนโลยีด้านการผลิตผลิตข้าวเหนียวเขาวงให้มีประสิทธิภาพ
- พัฒนาและสร้างระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพ

6.2.2 การทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และกลุ่มเกษตรกร

- พัฒนาให้กลุ่มเครือข่ายเกษตรกรเป็นศูนย์กลางในการดำเนินงานแบบแปลงใหญ่
- จัดกิจกรรมส่งเสริมและพัฒนาความรู้ให้เกษตรกรเกี่ยวกับระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่อย่าง

สม่ำเสมอ

6.2.3 แหล่งน้ำเพื่อการเกษตร

- พัฒนาแหล่งน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำไว้ในฤดูแล้งและป้องกันน้ำท่วม
- ส่งเสริมการใช้น้ำอย่างรู้คุณค่า
- ส่งเสริมการสร้างแหล่งน้ำขนาดเล็ก

อภิปรายผลการวิจัย

1. การผลิตข้าวเหนียวเขาวง

เกษตรกรทำนาโดยการใช้น้ำจากน้ำฝนและน้ำจากการขุดสระแหล่งน้ำธรรมชาติเป็นหลักเนื่องจากพื้นที่ไม่อยู่ในเขตชลประทานส่งผลทำให้ผลผลิตที่เฉลี่ยอยู่ที่ 466.32 กิโลกรัมต่อไร่ ซึ่งขัดแย้งกับ (จันทรา สุภาวสิทธิ์, 2554 น.114) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวของเกษตรกรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า เกษตรกรผลผลิตรวมเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 572.27 กิโลกรัม ซึ่งได้ผลผลิตสูงกว่าอาจเนื่องจากพื้นที่ตำบลท่าสายเป็นพื้นที่ที่มีแม่น้ำที่สำคัญไหลผ่านเช่นแม่น้ำลาวทำให้มีแหล่งน้ำเพียงพอต่อการผลิต

2. ต้นทุนและการตลาดของข้าวเหนียวเขาวง

ต้นทุนผลผลิตเกษตรกรมีต้นทุนการผลิตต่อไร่อยู่ที่เฉลี่ยอยู่ที่ 3,731.36 บาทต่อไร่ เกษตรกรจะมีรายได้รวมเฉลี่ย 5,129.47 บาทต่อไร่ ขัดแย้งกับ (จันทรา สุภาวสิทธิ์, 2554 น.114) ศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวของเกษตรกรในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลท่าสาย อำเภอเมือง จังหวัดเชียงราย พบว่า เกษตรกรมีต้นทุนรวมเฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 4,670.43 บาทและมีรายได้เฉลี่ยต่อไร่เท่ากับ 7,140.17 บาท ซึ่งเห็นได้จากงานวิจัยของจันทรา สุภาวสิทธิ์ แม้ต้นทุนการผลิตจะสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับต้นทุนการผลิตของเกษตรกรอำเภอเขาวงเพราะเกษตรกรอำเภอเขาวงส่วนใหญ่เป็นการทำนาจึงมีการใช้เมล็ดพันธุ์น้อยเมื่อเทียบกับนาหวน แต่เมื่อเทียบกับรายได้เฉลี่ยเกษตรกรตำบลท่าสายจะมีรายได้สูงกว่าเพราะผลผลิตที่ได้มีปริมาณสูงกว่า ดังนั้นเกษตรกรอำเภอเขาวงต้องหาแนวทางการเพิ่มผลผลิตเพื่อเพิ่มรายได้ในครัวเรือน

3. การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค และแนวทางการพัฒนา

จากผลการวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค และแนวทางการพัฒนา พบว่าสมาชิกมีการรวมกลุ่มอย่างเข้มแข็งและเกษตรกรส่วนใหญ่ในกลุ่มมีความรู้พื้นฐานด้านการเกษตร มีแปลงเรียนรู้ในชุมชน มีเครือข่ายร่วมบูรณาการสนับสนุนในการดำเนินงานกลุ่ม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฐพงศ์ ศิริบุญ, 2548 น.40) ที่ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรชีวภาพบ้านไทรเอนหมู่ที่ 8 ตำบลสองสกล อำเภอแกลง จังหวัดระยอง พบว่าการมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการรวมกลุ่มอาศัยความร่วมมือของสมาชิกในกลุ่ม เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้ ร่วมแก้ไขปัญหาของสมาชิกภายในกลุ่ม ความรู้รักสามัคคีของสมาชิกกลุ่ม มีผู้นำที่เข้มแข็งมีความรู้และประสบการณ์สูง เห็นแก่ประโยชน์ ส่วนรวม ทำให้กลุ่มมีความเข้มแข็ง

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

แนวทางพัฒนากลุ่มให้ประสบผลสำเร็จและยั่งยืน ควรพัฒนาการมีส่วนร่วมของสมาชิกภายในกลุ่ม ทางการพัฒนา เรื่องการเพิ่มศักยภาพกลุ่มเกษตรกรในการผลิตข้าวเหนียวขาวให้เป็นข้าวคุณภาพโดยการบูรณาการในหน่วยงานต่างๆ การทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่และกลุ่มเกษตรกรรวมถึงแนวทางการจัดหาแหล่งน้ำเพื่อการเกษตร และสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์สร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันในตลาด และกลุ่ม จะต้องพัฒนาการบริหารจัดการน้ำเพื่อลดปัญหาขาดแคลนน้ำและเกษตรกรสามารถต่อยอดเป็นสินค้าที่ได้รับรองมาตรฐาน GI เพื่อป้องกันภัยภูมิศาสตร์ เนื่องจากลักษณะภูมิประเทศที่โดยเด่นและเป็นพื้นที่เฉพาะเข้ากับหลักเกณฑ์การขอมาตรฐาน GI ได้ เพื่อสร้างเอกลักษณ์ พัฒนาและคงไว้ซึ่งคุณภาพ สร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้า รวมถึงป้องกันการลอกเลียนแบบจากคู่แข่งทาง การค้าในพื้นที่อื่น และขาดการประชาสัมพันธ์เพื่อกระตุ้นการรับรู้ การซื้อให้เห็นความสำคัญ และสร้างความนิยม สินค้า GI ต่อผู้บริโภค เป็นช่องทางในการเพิ่มโอกาสด้านการจำหน่ายข้าวให้ได้มูลค่าสูงขึ้น และมีโอกาสที่จะพัฒนาเป็นข้าวคุณภาพได้

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยเรื่อง การผลิตและการตลาดข้าวเหนียวขาว เกษตรกรในโครงการนาแปลงใหญ่อำเภอเขาวง จังหวัดกาฬสินธุ์ มีข้อควรนำมาพิจารณาเป็นข้อเสนอแนะดังต่อไปนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลงานวิจัยไปใช้

1.1 ข้อเสนอแนะต่อเกษตรกร

1) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรส่วนใหญ่ปลูกข้าวโดยการทำนาดำ นาหยอดและนาโยนจึงควรมีการส่งเสริม เรื่องการผลิตข้าวเมล็ดพันธุ์เพื่อให้ได้เมล็ดพันธุ์ที่มีคุณภาพดีในการปลูกต่อไป และเป็นการสร้างรายได้ให้เกษตรกร

1.2 ข้อเสนอแนะต่อเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตร

จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการแปรรูปเพิ่มมูลค่าและขาดความรู้เรื่องการตลาด รวมถึง ต้นทุนการผลิตค่อนข้างสูงและผลผลิตที่ได้ยังมีปริมาณต่ำ นักวิชาการส่งเสริมการเกษตรจึงควรมีการส่งเสริมสมาชิกแปลงใหญ่ ในเรื่องการลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิตโดยการส่งเสริมการปลูกข้าวโดยการทำนาโยนให้มากขึ้นเพื่อเป็นการลดต้นทุนค่าแรงงาน และการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดินการใส่ปุ๋ยให้ถูกช่วงเวลาที่เหมาะสม เพื่อเป็นการส่งเสริมเกษตรกรหันมาลดต้นทุนและเพิ่มผลผลิต

1) จากผลการวิจัยพบว่า เกษตรกรขาดความรู้เรื่องการแปรรูปเพิ่มมูลค่าและขาดความรู้เรื่องการตลาด และราคาผลผลิตตกต่ำ เจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรมีการอบรมให้ความรู้ด้านการแปรรูปผลผลิตและอบรมให้ความรู้เรื่อง การตลาดแก่เกษตรกร เพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าสินค้าให้แก่เกษตรกร เป็นสินค้าประจำถิ่น โดยอาจมีการพัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตร

2) จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการผลิตเกษตรกรขาดแหล่งเงินทุนในระดับมากที่สุด ดังนั้นเจ้าหน้าที่ส่งเสริมการเกษตรควรหาแนวทางการพัฒนากลุ่มเกษตรกรให้เข้มแข็งและพัฒนาการผลิตด้านการลดต้นทุนโดยใช้เครื่องจักรกลการเกษตร

3) จากผลการวิจัยพบว่า พื้นที่ในอำเภอเขาวงเป็นพื้นที่ในเขตภูมิประเทศเป็นพื้นที่เฉพาะ จึงควรส่งเสริมให้เกษตรกรปลูกข้าวแบบคุณภาพเพื่อเป็นการเพิ่มมูลค่าในพื้นที่เฉพาะให้มากขึ้น

1.3 ข้อเสนอแนะต่อกรมส่งเสริมการเกษตรสำหรับระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่

จากผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบส่งเสริมแปลงใหญ่ของเกษตรกรระดับความคิดเห็น ภาพรวมอยู่ระดับปานกลาง และประเด็นที่อยู่ในระดับมาก 2 ประเด็นคือทำให้ต้นทุนการผลิตลดลง และทำให้มีการวางแผนการปรับปรุงบำรุงดินมากขึ้น และประเด็นที่อยู่ในระดับน้อย 2 ประเด็นคือลดความเสี่ยงในการทำการเกษตรและสามารถต่อราคาให้กับพ่อค้าได้ ดังนั้นกรมส่งเสริมการเกษตรในฐานะเป็นหน่วยงานหลักในการส่งเสริมเรื่องระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ จึงควรมีการสร้างเชื่อมั่นให้เกษตรกรในเรื่องราคาสินค้า โดยอาจมีการผ่านกลไกทางการตลาดหลาย ๆ รูปแบบ เช่น การร่วมมือกับเอกชน ในการทำ MOU กับบริษัทหรือโรงสีข้าว เพื่อรับซื้อผลผลิตทางการเกษตรของเกษตรกร

การประชุมเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช ครั้งที่ 7 The 7th STOU National Research Conference

1.4 ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

1) จากการวิเคราะห์จุดอ่อน จุดแข็ง โอกาสและอุปสรรค พบอุปสรรคเรื่องการเข้าซื้อในการลงพื้นที่ของหน่วยงานภาครัฐ ดังนั้น หน่วยงานราชการควรมีการร่วมบูรณาแผนการทำงานของแต่ละหน่วยงานเข้าเป็นแผนรวมในการลงปฏิบัติงานในพื้นที่เพื่อเป็นการส่งเสริมงานด้านการเกษตรเกษตรกร

2) จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านอื่นๆของเกษตรกรคือปัญหาเรื่องฝนแล้งอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับเรื่องแหล่งน้ำควรลงพื้นที่แนะนำเกษตรกรเรื่องการกักเก็บน้ำทำธรรมชาติเพื่อจะได้มีน้ำใช้ตลอดปีเพื่อลดปัญหาขาดแคลนน้ำในฤดูแล้ง

1.5 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1) จากผลการวิจัยพบว่า โอกาสเรื่องภูมิประเทศเป็นพื้นที่เฉพาะ ส่งผลทำให้ได้รับการรับรองมาตรฐานข้าว GI เพื่อป้องกันทางภูมิศาสตร์นั้น อำเภอลำปางควรมีการกำหนดยุทธศาสตร์ในการพัฒนาผลผลิตเป็นผลิตภัณฑ์เด่นของอำเภอเพื่อสนับสนุนให้เกษตรกรปลูกข้าวคุณภาพและเกิดการแปรรูปเป็นสินค้าที่ขึ้นชื่อได้มาตรฐานของอำเภอเพื่อให้เกษตรกรในอำเภอความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

2) จากผลการวิจัยพบว่า ปัญหาด้านการผลิตเกษตรกรขาดแหล่งเงินทุนในระดับมากที่สุด ดังนั้นรัฐบาลควรมีนโยบายส่งเสริมด้านเครื่องจักรกลการเกษตรให้กับสมาชิกกลุ่มแปลงใหญ่เพื่อเป็นการลดต้นทุนการผลิต

2. ข้อเสนอแนะในการทำงานวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่เพื่อเป็นการต่อยอดการสร้างระบบส่งเสริมแบบแปลงใหญ่ในด้านอื่นๆ

2) จากผลการวิจัยในครั้งนี้ได้ต้นทุนและผลผลิตของเกษตรกรที่เข้าร่วมแปลงใหญ่อำเภอลำปางจังหวัดกาฬสินธุ์แล้ว ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปควรศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเกษตรกรที่เข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่กับเกษตรกรที่ไม่ได้เข้าร่วมโครงการในเรื่องต้นทุนและผลตอบแทนที่ได้รับเพื่อเป็นข้อมูลให้เกษตรกรตัดสินใจเข้าร่วมโครงการแปลงใหญ่

เอกสารอ้างอิง

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2558). คู่มือการส่งเสริมการเกษตรแบบแปลงใหญ่. กรุงเทพมหานคร.

จันทร์ สุกาลสิทธิ์ (2554) “การศึกษาต้นทุนและผลตอบแทนการปลูกข้าวของเกษตรกรในพื้นที่องค์การบริหาร

ส่วนตำบลท่าสาย อำเภอมือง จังหวัดเชียงราย” บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาการจัดการทั่วไป

มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย

ดวงกมล เริ่มตระกูล (2555) “การยอมรับเทคโนโลยีการลดต้นทุนการผลิตข้าวของเกษตรกรใน

หมู่บ้านชุมชนต้นแบบอำเภอสามโก้ จังหวัดอ่างทอง”วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร

มหาบัณฑิต แขนงวิชาส่งเสริมการเกษตร สาขาวิชาเกษตรศาสตร์และสหกรณ์

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

ณัฐพงศ์ ศิริบุญ (2548) “การวิเคราะห์ จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคในการดำเนินงานของกลุ่มเกษตรกรชีวภาพ

บ้านไทรเอน หมู่ที่ 8 ต. บาลสองสลึง อ.แก่งเลิงจังหวัดระยอง” วิทยาลัยการบริหารรัฐกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา

กรมทรัพย์สินทางปัญญา. สิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์.

http://www.ipthailand.go.th/ipthailand/index.php?option=com_content&task=section&id=24&Itemid=201. ค้นหาคำเมื่อ

วันที่ 19 ตุลาคม 2560

<http://rice.khaowongshop.com/specification> ตลาดภูไทวิถีข้าว ค้นหาคำเมื่อวันที่ 19 สิงหาคม 2560